

Årsrapport 2016

PensionDanmark Holding A/S - CVR nr. 29194238

PensionDanmark

3	7	41
Ledelsesberetning	Årsregnskab	Påtegninger
Ledelsesberetning 3	Resultat- og totalindkomstopgørelse 7	Ledelsens påtegning 41
	Balance, aktiver 8	Den uafhængige revisors revisionspåtegning 42
	Balance, passiver 9	
	Egenkapitalopgørelse 10	
	Noter 11	

Koncernens aktiviteter

De væsentligste aktiviteter for PensionDanmark Holding A/S er at besidde alle aktierne i det arbejdsmarkedsrelaterede livsforsikringsaktieselskab, PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab (PensionDanmark A/S). Selskabets status som arbejdsmarkedsrelateret livsforsikringsaktieselskab indebærer, at selskabets reserver alene kan anvendes til fordel for de forsikrede. Selskabet kan ikke udlodde overskud til PensionDanmark Holding A/S. Der kan alene ske tilbagebetaling af selskabskapitalen, som udgør 13 mio. kr.

Udover at eje aktierne i PensionDanmark A/S ejer PensionDanmark Holding A/S selskabet PensionDanmark Uddannelsesfonde A/S, hvis aktivitet består i at administrere en række overenskomstaftalte uddannelses- og kompetenceudviklingsfonde indenfor de samme brancherområder, som PensionDanmark administrerer pensionsordninger for.

PensionDanmark A/S administrerer arbejdsmarkeds-pensioner for 695.000 forsikrede.

Selskabet administrerede i alt 87 fonde i løbet af 2016 (2015: 79 fonde). Indbetalingerne til disse fonde udgjorde 243 mio. kr. i 2016 sammenlignet med 210 mio. kr. i 2015. Aktiviteten i PensionDanmark Uddannelsesfonde A/S har i 2016 udvist et overskud.

Regnskab i hovedtræk

Selskabet har i 2016 haft præmieindtægter på 12,8 mia. kr. og en samlet balance pr. 31. december 2016 på 221,9 mia. kr.

I 2016 udgør de samlede udbetalinger til medlemmer 6,9 mia. kr.

Administrationsomkostningerne udgør 210 mio. kr. i 2016 sammenholdt med 40 mio. kr. i 2015. Omkostningerne er i 2015 påvirket af en momsgodtgørelse på 241 mio. kr. i forbindelse med et forlig indgået med Skatteministeriet.

Årets totalindkomst i koncernen blev et overskud på 220 mio. kr. og svarer stort set til resultatet i PensionDanmark A/S. Årets resultat er tilfredsstillende. Aktiverne udgør 221,9 mia. kr.

Regnskabsmæssige skøn

Udarbejdelsen af regnskabet forudsætter, at ledelsen foretager en række skøn og vurderinger om fremtidige forhold, der har væsentlig indflydelse på den regnskabsmæssige værdi af aktiver og forpligtelser. De områder, hvor ledelsens kritiske skøn og vurderinger har den væsentligste effekt på regnskabet, er:

- > Forpligtelser vedrørende forsikringskontrakter
- > Dagsværdi af finansielle instrumenter

De anvendte skøn og vurderinger er baseret på forudsætninger, som ledelsen anser for forsvarlige, men som kan være usikre og uforudsigelige. Forudsætningerne kan være ufuldstændige, ligesom uventede fremtidige begivenheder eller omstændigheder kan opstå. Disse skøn og vurderinger er derfor vanskelige, og når disse desuden involverer dødelighed og invaliditetshyppighed, vil de være forbundet med usikkerhed.

Kapital og solvenskrav

PensionDanmark Holding A/S er et forsikringsholdingselskab, som opgør sin kapitaldækning i henhold til regler fastsat af Finanstilsynet. Reglerne svarer til reglerne for livsforsikringselskaber.

Solvenskapitalkravet i PensionDanmark Holding A/S er stort set identisk med solvenskapitalkravet i PensionDanmark A/S. PensionDanmarks solvenskapitalkrav udgør 976 mio. kr. af et samlet kapitalgrundlag på 3.672 mio. kr. Koncernen er dermed velkonsolideret.

PensionDanmark arbejder systematisk med selskabets risici og har gennemført en række initiativer til overvågning og begrænsning af disse.

Bestyrelsen har i løbet af 2016 gennemført en risikoidentifikation og en risikokvantifikation. Bestyrelsen har i den forbindelse besluttet fortsat at anvende myndighedernes standardmodel for opgørelse af solvenskapitalkrav. Samtidig blev det besluttet, at en rentestigning på 1 procentpoint ikke var et tilstrækkeligt stød i PensionDanmarks tilfælde. Selskabet opgør derfor løbende (i tillæg til standardmodellen), hvor stort solvenskapitalkravet vil være ved anvendelse af en antagelse om en rentestigning på 3 procentpoint. Pr. 31. december 2016 ville en antagelse om en rentestigning på 3 procentpoint i stedet for en rentestigning på 1 procentpoint resultere

i et kapitalkrav, der er 62 mio. kr. højere end nedenfor anført.

PensionDanmarks samlede solvenskapitalkrav er pr. 31. december 2016 opgjort til 1,0 mia. kr. Kapitalgrundlaget er 3,7 mia. kr. Der er således en overdækning på 2,7 mia. kr.

Kapitalgrundlag og risiko

Mio. kr.	2016	2015 ¹
Finansielle risici efter skat	1.392	1.349
Forsikringsmæssige risici	689	562
Effekt af korrelation	-325	-290
Operationelle risici	106	133
Heraf dækket af hensættelser	-886	-775
Solvenskapitalkrav	976	978
Kapitalgrundlag	3.672	3.471

¹ Sammenligningstal er opgjort efter 1. januar 2016.

Solvenskapitalkravet er et risikobaseret krav til kapitalgrundlagets størrelse. PensionDanmark har i hele 2016 haft et kapitalgrundlag, der har været større end solvenskapitalkravet.

PensionDanmark opgør solvenskapitalkravet for hver identificeret risikotype, og summen af disse udgør det samlede solvenskapitalkrav.

Opgørelsen af **de finansielle risici** i solvenskapitalkravet tager udgangspunkt i følgende ændringer på de finansielle markeder:

Ændringer på de finansielle markeder

	Pct.
Aktiekursfald, børsnoterede	39 ¹
Aktiekursfald, Emerging Markets og unoterede aktier	49 ¹
Rentestigning, procentpoint	1
Ejendomsprisfald	25
Kreditspændsrisiko	0,7 - 63,5
Valutarisiko (ekskl. EUR)	25

¹ Aktiekursfald beregnes med et tillæg eller et fradrag på op til +/-10 procentpoint afhængig af den aktuelle placering i en konjunkturcyklus. Pr. 31. december 2016 beregnes de anførte stød med et fradrag på 0,98 procentpoint.

Ved opgørelsen af solvenskapitalkravet opgøres **de forsikringsmæssige risici** dels som resultatet af en katastrofe og dels som en ændring af de underliggende risici i forbindelse med levetid, dødelighed og tilkendelse af supplerende førtidspension eller udbetaling ved visse kritiske sygdomme. Risikoen på medlemmernes levetid kvantificeres med et fald i dødeligheden på 20 pct., mens risikoen forbundet med tilkendelse af supplerende førtidspension kvantificeres med en stigning i niveauet på 35 pct.

De operationelle risici, som indgår i opgørelsen, er baseret på en kvantificering baseret på de faktiske omkostninger vedrørende markedsrente og enten præmiestørrelsen eller størrelsen af hensættelserne vedrørende gennemsnitsrente og gruppelev.

Opgørelsen af kapitalkravet sker desuden under simulering af gentagelse af tidligere kriser på de finansielle markeder (stresstest). Der er taget udgangspunkt i fem tidligere økonomiske kriser i verdensøkonomien, og konsekvensen af disse begivenheder for PensionDanmarks kapitalgrundlag er beregnet baseret på den aktuelle formuesammensætning. Udover fem historiske kriser regnes også på to tænkte kriser i euro-samarbej-

det, en hvor en række sydeuropæiske lande forlader euro-samarbejdet, og en hvor Tyskland (Nordeuropa) forlader samarbejdet. Disse stresstest viser alle, at kapitalgrundlaget er mere end tilstrækkelig til at kunne tage tab som følge af en gentagelse af hver af de fem simulerede historiske finansielle kriser eller de to simulerede kriser i euro-samarbejdet.

Udover stresstest af de finansielle markeder foretager PensionDanmark også en følsomhedsberegning på antagelserne om forøget levetid. Det gøres ved at stresse hensættelserne med en dødelighed svarende til den observerede dødelighed i Japan, som har en af de længste levetider i verden.

Prudent person

Medlemmerne bærer hovedparten af risiciene. Siden 2009 er der arbejdet intenst med at skabe en robust investeringsstrategi, som matcher medlemmernes forventede behov. Der arbejdes med alderspuljer, hvor risikoen nedtrappes frem mod pensionering og en udjævningsmekanisme, som dæmper effekten af udsving i afkast i de udbetalte pensioner. Der er endvidere fokus på, at der for alle investeringer kan ske en identifikation samt løbende måling og overvågning af risikoen.

Kapitalplanlægning

PensionDanmark arbejder løbende med at sikre en robust opbygning af kapital. Udviklingen i det skematiske solvensbehov og solvenskapitalkravet budgetteres og sammenholdes med den budgetterede udvikling i egenkapitalen.

Begivenheder efter regnskabsåret afslutning

Der er ikke efter regnskabsårets afslutning indtruffet begivenheder, som er af væsentlig betydning for selskabets finansielle situation.

Udsigter for de nærmeste år

For 2017 og de følgende år forventes en moderat vækst i de løbende præmier, da væksten i beskæftigelse og lønomkostninger i de virksomheder, hvis medarbejdere har pension i PensionDanmark, forventes at være begrænset. De indgående overførsler forventes i 2017 at ligge på samme niveau som i 2016.

Pensionsudbetalingerne eksklusive udgående overførsler forventes at være på godt 3,4 mia. kr. Hertil kommer udgående overførsler på samme niveau som i 2016.

Balancen vil vokse forholdsvis betydeligt som resultat af afkastet af medlemmernes opsparing og det forhold, at præmieindtægterne i mange år endnu vil være væsentlig større end pensionsudbetalingerne. Balancen forventes at runde 250 mia. kr. i løbet af 2019.

For 2017 forventes administrationsomkostninger i niveauet 217 mio. kr. mod 210 mio. kr. i 2016.

Aktionærer i PensionDanmark Holding A/S

PensionDanmark Holding A/S er ejet af overenskomstparterne på de overenskomstområder, hvor PensionDanmark er pensionsleverandør af den kollektive arbejdsmarkedspension.

Aktionærer i PensionDanmark Holding A/S

Fagforbund

3F Fagligt Fælles Forbund ¹
Blik- og Rørarbejderforbundet ¹
Dansk EL-Forbund ¹
Dansk Frisør & Kosmetiker Forbund
Serviceforbundet
Dansk Jernbaneforbund
Dansk Metal
Fødevarerforbundet NNF
HK/Danmark
Malerforbundet i Danmark ¹

Arbejdsgiverforeninger

Arbejdsgiverforeningen for Kollektiv Trafik ²
Arbejdsgiverforeningen for Transport og Logistik ²
AutoBranchen Danmark
Dansk Byggeri
Dansk Mode & Textil
Danske Malermestre
Dansk Håndværk
DI ²
Glargemesterlauget i Danmark
HORESTA
Jernbanernes Arbejdsgivere ²
Kommunernes Landsforening (KL)
Mejeribrugets Arbejdsgiverforening ²
Dansk Maskinhandlerforening
TEKNIQ Installatørernes Organisation
Turistvognmændenes Arbejdsgiverforening ³

¹ Aktionærer der ejer mere end 5 pct. af aktiekapitalen.

² De anførte aktionærer, som alle er en del af DI, ejer tilsammen over 5 pct. af aktiekapitalen.

³ Del af Dansk Erhverv.

Resultat- og totalindkomstopgørelse

Moderselskab				Koncern	
2015	2016	Note	Mio. kr.	2016	2015
-	-	2	Bruttopræmier	12.758	12.138
-	-		Præmier for egen regning, i alt	12.758	12.138
184	220		Indtægter fra tilknyttede virksomheder	-	-
-	-		Indtægter fra associerede virksomheder	1.272	1.708
-	-		Indtægter af investeringsejendomme	448	460
-	-		Renteindtægter og udbytter mv.	6.445	7.019
-	-	3	Kursreguleringer	5.193	-1.746
-	-		Renteudgifter	-18	-10
-	-	4	Administrationsomkostninger ifm. investeringsvirksomhed	-378	-340
184	220		Investeringsafkast, i alt	12.962	7.092
-	-	5	Pensionsafkastskat	-2.019	-1.206
			Investeringsafkast efter pensionsafkastskat	10.943	5.886
-	-	6	Udbetalte ydelser	-6.888	-5.892
-	-		Forsikringsydelser for egen regning, i alt	-6.888	-5.892
-	-	10,	Ændring livsforsikringshensættelser	-16.391	-11.875
-	-	11,12	Ændring i livsforsikringshensættelser for egen regning, i alt	-16.391	-11.875
-	-	4	Forsikringsmæssige driftsomkostninger for egen regning, i alt	-210	-40
-	-		Overført investeringsafkast	-215	-179
184	220		FORSIKRINGSTEKNISK RESULTAT	-3	38
-	-		Egenkapitalens investeringsafkast	320	359
-	-		Andre indtægter	30	30
0	0		Andre omkostninger	-27	-59
183	220		RESULTAT FØR SKAT	320	367
1	-		Skat	-100	-184
184	220	7	ÅRETS RESULTAT	220	184
-	-		Anden totalindkomst	-	-
-	-		Tidligere nedskrevet på domicilejendomme	-36	-
-	-		Årets opskrivninger på domicilejendomme	36	-
-	-	5	- heraf skattemæssig effekt af anden total indkomst	-	-
-	-		Anden totalindkomst, i alt	0	-
184	220		TOTALINDKOMST, I ALT	220	184

Balance, aktiver

Morderselskab				Koncern					
Ændret regnskabs- praksis 1/1 2016	Regule- ring som følge af praksis- ændring	Hidtidig regnskab- praksis 31,12 2015	31/12 2016	Note	Mio. kr.	31/12 2016	Hidtidig regnskabs- praksis 31/12 2015	Regule- ring som følge af praksis- ændring	Ændret regnskabs- praksis 1/1 2016
					AKTIVER				
					IMMATERIELLE AKTIVER	58	26	-	26
-	-	-	-		Driftsmidler	1	2	-	2
-	-	-	-	8	Domicilejendomme	511	471	-	471
-	-	-	-		MATERIELLE AKTIVER I ALT	512	473	-	473
-	-	-	-	9	Investeringsejendomme	467	420	-	420
3.510	-270	3.778	3.726		Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	-	-	-	-
-	-	-	-		Kapitalandele i associerede virksomheder	1.204	701	-	701
-	-	-	-		Udlån til associerede virksomheder	41	37	-	37
3.510	-270	3.778	3.726		Investeringer i tilknyttede og associerede virksomheder, i alt	1.246	738	-	738
-	-	-	-		Kapitalandele	1.820	1.166	-	1.166
-	-	-	-		Investeringsforeningsandele	130	321	-	321
-	-	-	-		Obligationer	8.349	9.079	-	9.079
-	-	-	-		Andre udlån	360	270	-	270
-	-	-	-		Afledte finansielle instrumenter	574	614	-	614
-	-	-	-		Øvrige	12	41	-	41
-	-	-	-		Andre finansielle investeringsaktiver, i alt	11.244	11.491	-	11.491
3.510	-270	3.778	3.726		INVESTERINGSAKTIVER, I ALT	12.957	12.649	-	12.649
-	-	-	-		INVESTERINGSAKTIVER TILKNYTTET MARKEDSRENTEPRODUKTER, I ALT	205.602	184.376	-	184.376
-	-	-	-		Tilgodehavender hos forsikringstagere	865	869	-	869
-	-	-	-		Tilgodehavender i forbindelse med direkte forsikringskontrakter, i alt	865	869	-	869
-	-	-	-		Andre tilgodehavender	436	112	-	112
-	-	-	-		TILGODEHAVENDER, I ALT	1.301	981	-	981
5	-	5	5		Udskudte skatteaktiver	86	240	-	240
-	-	-	-		Likvide beholdninger	1.024	582	-	582
5	-	5	5		ANDRE AKTIVER, I ALT	1.111	822	-	822
-	-	-	-		Tilgodehavende renter samt optjent leje	94	105	-	105
-	-	-	0		Andre periodeafgrænsningsposter	282	505	-	505
-	-	-	0		PERIODEAFGRÆSNINGSPOSTER, I ALT	375	610	-	610
3.514	-270	3.784	3.731		AKTIVER, I ALT	221.916	199.937	-	199.937

Balance, passiver

Morderselskab				Koncern					
Ændret regnskabspraksis 1/1 2016	Regulering som følge af praksisændring	Hidtidig regnskabspraksis 31/12 2015	31/12 2016	Note	Mio. kr.	31/12 2016	Hidtidig regnskabspraksis 31/12 2015	Regulering som følge af praksisændring	Ændret regnskabspraksis 1/1 2016
PASSIVER									
13	-	13	13	10	Aktiekapital	13	13	-	13
3.500	-270	3.770	3.717		Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode	-	-	-	-
-	-	-	-		Opskrivningshenlæggelse	-	-	-	-
-4	-	-4	-1		Overført resultat	3.717	3.767	-270	3.497
3.510	-270	3.779	3.730		EGENKAPITAL, I ALT	3.730	3.779	-270	3.510
-	-	-	-	11	Gruppelivsbonusansættelse	3.072	3.032		3.032
-	-	-	-	12	Livsforsikringsansættelser, gennemsnitsrenteprodukter	5.010	4.851	270	5.121
-	-	-	-	13	Livsforsikringsansættelser, markedsrenteprodukter	184.897	168.434	-	168.434
-	-	-	-		Livsforsikringsansættelser, i alt	192.979	176.317	270	176.587
-	-	-	-		HENSÆTTELSE TIL FORSIKRINGS- OG INVESTERINGSKONTRAKTER, I ALT	192.979	176.317	270	176.587
-	-	-	-		Gæld til kreditinstitutter	12.250	13.453	-	13.453
4	-	4	1		Gæld til tilknyttede virksomheder	-	-	-	-
-	-	-	-		Aktuelle skatteforpligtelse	1.827	1.502	-	1.502
-	-	-	-		Anden gæld	11.130	4.886	-	4.886
4	-	4	1		GÆLD, I ALT	25.207	19.841	-	19.841
3.514	-270	3.784	3.731		PASSIVER, I ALT	221.916	199.937	-	199.937

- 14 Registrerede aktiver
- 15 Eventualaktiver og -forpligtelser
- 16 Kapitalgrundlag
- 17 Skyggekonti
- 18 Afledte finansielle instrumenter
- 19 Nærtstående parter
- 20 Tilknyttede og associerede virksomheder
- 21 Politikker og mål for styring af selskabets risici
- 22 Aktiver og disses afkast samt fordeling af kapitalandele
- 23 Bestyrelsen
- 24 Direktion
- 25 Koncernoversigt
- 26 Hovedtal for koncernen
- 27 Nøgletal for koncernen

Egenkapitalopgørelse

Moderselskab

Mio. kr.	Aktiekapital	Reserve for netto-opskrivning efter indre værdis metode	Opskrivnings-henlæggelse	Overført resultat	Egenkapital i alt
2016					
1. januar 2016	13	3.770	-	-4	3.779
Effekt af overgang til ny rentekurve (solvens II)		-115		-	-115
Effekt af ændret regnskabspraksis - ny regnskabsbekendtgørelse	-	-155	-	-	-155
1. januar korrigeret	13	3.500	-	-4	3.510
Modtaget udbytte fra tilknyttede virksomheder	-	-3	-	3	-
Årets resultat	-	220	-	0	220
31. december 2016	13	3.717	-	-1	3.730
2015					
1. januar 2015	13	3.587	-	-4	3.596
Årets resultat	-	184	-	-	184
31. december 2015	13	3.770	-	-4	3.779

Koncern

Mio. kr.	Aktiekapital	Reserve for netto-opskrivning efter indre værdis metode	Opskrivnings-henlæggelse	Overført resultat	Egenkapital i alt
2016					
1. januar 2016	13	-	-	3.767	3.779
Effekt af overgang til ny rentekurve (solvens II)				-115	-115
Effekt af ændret regnskabspraksis - ny regnskabsbekendtgørelse	-	-	-	-155	-155
1. januar korrigeret	13	-	-	3.497	3.510
Årets resultat	-	-	-	220	220
31. december 2016	13	-	-	3.717	3.730
2015					
1. januar 2015	13	-	-	3.583	3.596
Årets resultat	-	-	-	184	184
Anden totalindkomst indregnet direkte på egenkapitalen	-	-	-	-	-
31. december 2015	13	-	-	3.767	3.779

Noter

1. Anvendt regnskabspraksis *(fortsat)*

Generelt

Årsrapporten er aflagt i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed – herunder bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser.

Den 27. juli 2015 udstedte Finanstilsynet ny bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser: BEK nr. 937 efterfulgt af ændringsbekendtgørelse nr. 688 1. juni 2016. Bekendtgørelsen samt ændringsbekendtgørelsen finder første gang anvendelse for hel- og halvårsrapporter, hvor regnskabsåret starter 1. januar 2016. Den væsentligste ændring ved indarbejdelse af den gældende regnskabsbekendtgørelse er ændring i opgørelse af de forsikringsmæssige hensættelser. De forsikringsmæssige hensættelser er som følge af implementering af den nye regnskabsbekendtgørelse forøget med 270 mio. kr., som er overført fra egenkapitalen. De væsentligste ændringer af balancen pr. 31. december 2015 til åbningsbalancen i 2016 fremgår af årsregnskabet side 9 og 10.

Udover den ændrede opgørelse af de forsikringsmæssige hensættelser er der ved implementering af den nye regnskabsbekendtgørelse foretaget en tilpasning af præsentationen af passiver, der knytter sig til gennemsnitsrenteprodukter og markedsrenteprodukter. Desuden er der med den nye regnskabsbekendtgørelse justeret i kravene til beregning og præsentation af nøgletallene.

Sammenligningstal, herunder femårsoversigt over hoved- og nøgletal er ikke tilpasset til den gældende regnskabsbekendtgørelse, da det ikke har været praktisk muligt at ændre posterne fra tidligere regnskabsår.

Herudover er årsregnskabet for PensionDanmark A/S udarbejdet efter uændret regnskabspraksis i forhold til tidligere perioder.

Selskabet har i medfør af regnskabsbekendtgørelsen om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser § 134 stk., 1 undladt at udarbejde koncernregnskab. Selskabet indgår i koncernregnskabet for PensionDanmark Holding A/S.

Alle beløb i årsregnskabets del af årsrapporten præsenteres i hele mio. kr. Hvert tal afrundes for sig. Der kan derfor forekomme afvigelser mellem de anførte totaler og summen af de underliggende tal.

Generelt om indregning og måling

Aktiver og forpligtigelser indregnes i balancen, når det – som følge af en tidligere begivenhed – er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele forventes at henholdsvis tilflyde og fragå selskabet, og aktivitetens eller forpligtelsens værdi kan måles pålideligt.

Ved første indregning måles aktiver og forpligtelser til dagsværdi, dog måles immaterielle og materielle aktiver på tidspunktet for første indregning til kostpris. Måling efter første indregning sker som beskrevet for hver enkelt regnskabspost nedenfor.

Ved indregning og måling tages hensyn til forudsigelige risici og tab, der fremkommer inden årsregnskabet aflægges, og som be- eller afkræfter forhold, der eksisterede på balancedagen.

I resultatopgørelsen indregnes indtægter i takt med, at de indtjenes, og alle omkostninger – herunder forsikringsydelse – i takt med at de afholdes.

Køb og salg af finansielle instrumenter indregnes på handelsdagen, og indregningen ophører, når retten til at modtage/afgive pengestrømme fra det finansielle aktiv eller passiv er udløbet, eller hvis det er overdraget, og selskabet i al væsentlighed har overført alle risici og afkast tilknyttet ejendomsretten.

Noter

1. Anvendt regnskabspraksis *(fortsat)*

Selskabet modregner alene aktiver og forpligtelser, når selskabet har en juridisk ret til at modregne de indregnede beløb og samtidig har til hensigt at nettoafregne eller realisere aktiver og indfri forpligtelser samtidigt.

Omregning af fremmed valuta

Transaktioner i fremmed valuta omregnes ved første indregning til transaktionsdagens kurs. Finansielle investeringsaktiver, tilgodehavender, gældsforpligtelser og andre monetære poster i fremmed valuta, som ikke er afregnet på balancedagen, omregnes til balancedagens valutakurs. Valutakursreguleringer, der opstår mellem transaktionsdagen og balancedagen, indregnes i resultatopgørelsen.

Regnskabsmæssige skøn

Ved regnskabsudarbejdelsen anvendes der skøn og vurderinger, som påvirker størrelsen af aktiver og forpligtelser og dermed resultatet i indeværende og kommende år. De væsentligste skøn foretages ved opgørelse af forsikringskontrakter og dagsværdi af finansielle instrumenter.

Til opgørelsen af forpligtelser vedrørende forsikringskontrakter for gennemsnitsrenteprodukter benyttes en række aktuarmæssige beregninger, som baseres på forudsætninger om dødelighed og invaliditet mv. De forsikringsmæssige forpligtelser opgøres ved at tilbagediskontere de forventede fremtidige ydelser til nutidsværdi. For livsforsikringshensættelserne for gennemsnitsrenteprodukter er de forventede fremtidige ydelser baseret på blandt andet forventninger til den fremtidige dødelighed. Disse forventninger er baseret på Finanstilsynets benchmark. Derfor benyttes den modeldødelighed, som fremkommer ved statistisk test af PensionDanmarks dødelighed op mod Finanstilsynets benchmark.

Ved opgørelsen af livsforsikringshensættelserne for gennemsnitsrenteprodukter er der – udover

den observerede levetid i dag – forudsat en forøgelse af levetiden fremover. Disse fremtidige forbedringer i levetiden er opgjort i Finanstilsynets benchmark, som anvendes direkte ved beregningerne af livsforsikringshensættelserne.

Modeldødeligheden er opdateret i 2016 på baggrund af Finanstilsynets opdaterede benchmark og data for PensionDanmarks bestand. Opdateringen betyder en stigning i livsforsikringshensættelserne på ca. 3 mio. kr. opgjort pr. 31. december 2016.

Herudover er der ikke foretaget ændringer i de regnskabsmæssige skøn i 2016.

Forpligtelserne er derudover påvirket af diskonteringsrenten, som anvendes. PensionDanmark anvender den af EIOPA offentliggjorte rentekurve uden volatilitetsjustering.

For en andel af de finansielle investeringsaktiver foreligger der ikke observerbare markedsdato som eksempelvis for kapitalandele i dattervirksomheder eller unoterede kapitalandele. Værdiansættelsen af disse instrumenter er i et vist omfang baseret på skøn. Der henvises til afsnittet om finansielle investeringsaktiver for en nærmere beskrivelse.

Koncernregnskabet

Koncernregnskabet omfatter modervirksomheden PensionDanmark Holding A/S og dattervirksomheder, hvor koncernen har flertallet af stemmer eller på anden måde har bestemmende indflydelse.

Koncernregnskabet udarbejdes på baggrund af regnskab for PensionDanmark Holding A/S og dattervirksomheder ved sammenlægning af regnskabsposter af ensartet karakter. De regnskaber, der anvendes til brug for konsolidering, udarbejdes i overensstemmelse med koncernens regnskabspraksis.

Noter

1. Anvendt regnskabspraksis *(fortsat)*

Ved konsolideringen foretages eliminering af kapitalandele, transaktioner og mellemværender mellem de konsoliderede selskaber.

For tilknyttede virksomheder, hvor ejerandele indgår i posten Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter, konsolideres den forholdsmæssige andel af de enkelte regnskabsposter.

Resultat- og totalindkomstopgørelse

Præmier

Præmier og indskud indregnes i resultatopgørelsen, når de er forfaldne, og i den periode de vedrører.

Forsikringsydelser

Forsikringsydelser omfatter løbende ydelser ved alderspension og supplerende førtidspension, summer udbetalt ved alderspension, førtidspension og visse kritiske sygdomme såvel som overførsler til andre selskaber. Forsikringsydelser er desuden reguleret for årets ændring i erstatningshensættelserne. Forsikringsydelser indregnes i resultatopgørelsen, når de er forfaldne, og i den periode de vedrører.

Investeringsafkast

Afkast omfatter både realiserede og urealiserede gevinster og tab af investeringsaktiver. Heri indgår selskabets andel af resultat efter skat i tilknyttede virksomheder og associerede virksomheder.

Renteindtægter og udbytter mv. indeholder renter af obligationer, andre værdipapirer og tilgodehavender. Endvidere indgår udbytte af kapitalandele bortset fra udbytte fra tilknyttede og associerede virksomheder.

Omkostninger afholdt i forbindelse med investeringsaktiviteten fratrækkes. Fællesomkostninger fordeles mellem forsikringsadministrationsaktivi-

teten og investeringsaktiviteten efter forholdet mellem det medgåede ressourceforbrug.

Pensionsafkastskat

Pensionsafkastskatten opgøres ud fra regnskabsårets investeringsafkast. Pensionsafkastskattesatsen udgør 15,3 pct.

Ændring i livsforsikringshensættelser

Ændring i livsforsikringshensættelser omfatter årets ændring af livsforsikringshensættelserne. Ændringen specificeres i noterne i en række enkeltposter.

Administrationsomkostninger

Administrationsomkostninger omfatter omkostninger vedrørende forsikringsdriften og dermed omkostninger, som ikke direkte kan henføres til investeringsaktiviteterne – herunder bonus til medarbejdere. Omkostninger til ydelser og goder til ansatte indregnes i resultatopgørelsen i det regnskabsår, der giver ret til de pågældende ydelser.

Overført investeringsafkast

Posten udgør den andel af investeringsafkastet, der efter contributionsprincippet i datterselskabet PensionDanmark A/S kan henføres til selskabets egenkapital og dermed ikke indgår i det forsikringstekniske resultat.

Andre indtægter

Posten udgør indtægter, der ikke direkte kan henføres til den forsikringsmæssige administration eller investeringsaktivitet – herunder vederlag for administration af tilknyttede virksomheder.

Andre omkostninger

Posten udgør omkostninger, der ikke direkte kan henføres til den forsikringsmæssige administration eller investeringsaktiviteter – herunder vederlag for administration af tilknyttede virksomheder.

Noter

1. Anvendt regnskabspraksis *(fortsat)*

Skat

Selskabsskat og pensionsafkastskat resultatføres med det beløb, der beregnes af regnskabsårets opgjorte skattegrundlag og ændringen i værdien af udskudt selskabsskat og pensionsafkastskat.

Det væsentligste selskab i koncernen, PensionDanmark A/S, er registreret som arbejdsmarkedsrelateret livsforsikringselskab og er dermed ikke selskabsskattepligtigt. Moderselskabet er sambeskattet med øvrige selskabsskattepligtige datterselskaber i koncernen.

Pensionsafkastskat af overført investeringsafkast indeholdes i posten pensionsafkastskat.

Fordeling af resultat

PensionDanmark har anvendt § 1, stk. 1 i bekendtgørelse nr. 654 af 6. april 2010 (kontributionsbekendtgørelsen) og aftalt en anden fordeling af det realiserede resultat mellem medlemmerne. Der er derfor ikke sket en opdeling af bonusberettede medlemmer i kontributionsgrupper.

Resultatet før hensættelser til bonus er det samlede resultat, der skal fordeles mellem egenkapitalen og kollektive bonuspotentialer i henhold til selskabets anmeldte overskudspolitik.

Egenkapitalen har i hele 2016 haft selvstændige investeringsaktiver. Desuden tilfalder følgende poster egenkapitalen:

- › Bidrag fra gruppeforsikringerne i form af solvensbidrag.
- › Delresultatet vedrørende en mindre bestand under afvikling uden ret til bonus.
- › Omkostningsresultatet vedrørende forsikringsklasse III.

- › Hver af de tre grupper under kontribution belastes med en selvstændig risikoforrentning, som er fastsat ud fra den risiko, der vurderes at udgøre for egenkapitalen, og er anmeldt i selskabets overskudspolitik. Den betalte risikoforretning for 2016 udgør 9, 2 og 4 mio. kr. for grupperne med en grundlagsrente på henholdsvis 4,25, 2,5 pct. og 1,5 pct. Den beregnede risikoforretning udgør dermed i alt 14 mio. kr. og er fastsat, så den afspejler en fair pris for den risiko, som egenkapitalen løber.

Der indgår ikke fortjenstmargen i risikoforretning. Desuden dækkes tab inden for hver af de tre grupper, som ikke kan dækkes af gruppens kollektive bonuspotentialer eller individuelt bonuspotentialer vedrørende gruppen.

Balance, aktiver

Immaterielle anlægsaktiver

Udviklingsprojekter, der er klart definerede og identificerbare, hvor den tekniske udnyttelsesgrad, tilstrækkelige ressourcer og et potentielt fremtidigt marked eller anvendelsesmuligheder i virksomheden kan påvises, og hvor det er hensigten at anvende projektet, indregnes som et immaterielt anlægsaktiv, hvis kostprisen kan opgøres pålideligt, og der er tilstrækkelig sikkerhed for den fremtidige nytteværdi. Øvrige udviklingsomkostninger indregnes i resultatopgørelsen, efterhånden som omkostningerne afholdes.

Aktiverede udviklingsomkostninger måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger eller til genindvindingsværdi, hvis denne er lavere.

Aktiverede udviklingsomkostninger afskrives lineært over den forventede brugstid som typisk er tre til ti år.

Aktivernes brugstid vurderes og reguleres om nødvendigt ved hver balancedag.

Noter

1. Anvendt regnskabspraksis *(fortsat)*

Driftsmidler

Driftsmidler måles ved første indregning til kostpris, som omfatter anskaffelsessummen og omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen. Efterfølgende måles driftsmidler til kostpris med fradrag for af- og nedskrivninger. Afskrivningerne foretages lineært over aktivernes forventede brugstid på typisk tre år.

Visse grupper af driftsmidler måles til omvurderet værdi.

Domicilejendomme

Domicilejendomme værdiansættes til omvurderet værdi svarende til dagsværdi på balancetidspunktet. Stigningen i omvurderet værdi indregnes i anden totalindkomst, med mindre stigningen modsvarer en værdinedgang, der tidligere har været indregnet i resultatopgørelsen. Et fald i den omvurderede værdi indregnes i resultatopgørelsen, med mindre faldet modsvarer en værdistigning, der tidligere er indregnet i anden totalindkomst.

Domicilejendomme afskrives lineært baseret på en skønnet brugstid på 50 år og en forventet skrapværdi.

Investeringsjendomme

Investeringsjendomme måles til en dagsværdi, der er opgjort på grundlag af Finanstilsynets retningslinjer.

Dagsværdien på erhvervsjendomme beregnes på grundlag af afkastmetoden. Den enkelte ejendom værdiansættes på grundlag af et forventet normalt driftsbudget og en afkastprocent. Afkastprocenten fastsættes med udgangspunkt i ejendommens karakter og beliggenhed samt det aktuelle renteniveau.

Dagsværdien på boligejendomme opgøres ved diskontering af forventede pengestrømme over investeringens levetid. Diskonteringssatsen fastsættes

med udgangspunkt i ejendommens karakter og beliggenhed samt det aktuelle renteniveau.

Vurdering fra eksterne mæglere kan indgå i fastsættelsen af diskonteringssatsen på de enkelte investeringsejendomme.

Værdireguleringer af investeringsejendomme indregnes i resultatopgørelsen for det regnskabsår, hvor ændringen er opstået.

Tilknyttede og associerede virksomheder

Juridiske enheder, hvori PensionDanmark Holding A/S udøver en bestemmende indflydelse, indregnes som tilknyttede virksomheder. Juridiske enheder, hvori PensionDanmark Holding A/S besidder 20 til 50 pct. af stemmerettighederne og udøver en betydelig indflydelse, betragtes som associerede virksomheder.

Tilknyttede virksomheder og associerede virksomheder indregnes og måles til den indre værdis metode (equity-metoden), hvorefter indregningen sker til den forholdsmæssige andel af virksomhedernes resultat og egenkapital opgjort efter samme regnskabspraksis i særskilte poster i investeringsafkast og -aktiver. Der foretages et tillæg af uafskrevet koncerngoodwill og et fradrag eller tillæg af urealiserede koncerninterne fortjenester og tab.

Udlån til tilknyttede og associerede virksomheder måles til amortiseret kostpris.

Den andel af tilknyttede virksomheder, der er henført til investeringer foretaget for markedsrenteprodukter, indregnes i den forholdsmæssige andel af den indre værdi som investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter.

Noter

1. Anvendt regnskabspraksis *(fortsat)*

Finansielle investeringsaktiver

Finansielle investeringsaktiver, som omfatter kapitalandele, investeringsforeningsandele, obligationer, afledte finansielle instrumenter og udlån, måles til dagsværdi.

Når der foreligger et aktivt marked, foretages værdiansættelsen med udgangspunkt i sidst kendte markedspris på balancedagen. Når et aktivt marked ikke findes, anvendes almindeligt anerkendte værdiansættelsesteknikker – eksempelvis i form af diskontering af fremtidige cash flow, sammenligning med tilsvarende aktiver, for hvilke der findes markedspriser og andre kendte værdiansættelsesmodeller, hvor der anvendes markedsbaserede input.

Resultatet af værdiansættelsesmodeller er ofte udtryk for skøn over en værdi, som ikke ud fra markedsobservationer kan fastsættes entydigt. Værdiansættelsen bliver derfor i visse tilfælde gennemført ved at inddrage risikofaktorer som yderligere parametre.

For finansielle aktiver med noterede priser, eller hvor værdiansættelsen bygger på generelt accepterede værdiansættelsesmodeller med observerbare markedsdata, er der ikke væsentlige skøn forbundet med værdiansættelsen. For finansielle aktiver, hvor værdiansættelsen kun i mindre omfang bygger på observerbare markedsdata, er værdiansættelsen påvirket af skøn. Dette er for eksempel tilfældet for unoterede kapitalandele, for visse noterede kapitalandele og for visse obligationer, hvor der ikke eksisterer et aktivt marked.

Afledte finansielle instrumenter indgår i regnskabsposten Øvrige, hvis dagsværdi er positiv, mens instrumenter, hvis dagsværdi er negativ, indgår under posten Anden gæld.

Solgte værdipapirer i forbindelse med repo-forretninger, der samtidig med salget er købt tilbage på

et senere aftalt tidspunkt, forbliver i balancen. Modtagne beløb indregnes som gæld til erhververen og forrentes som aftalt. Måling af værdipapirerne er uændret, og såvel kursreguleringer som renter mv. indregnes i resultatopgørelsen. Købte værdipapirer i forbindelse med reverse-forretninger, der samtidig med købet er solgt tilbage på et senere aftalt tidspunkt, indregnes ikke i balancen. Afgivne beløb indregnes som et tilgodehavende og forrentes som aftalt.

Investeringsaktiver

tilknyttet markedsrenteprodukter

Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter måles efter samme praksis som Finansielle investeringsaktiver beskrevet ovenfor.

Udskudt pensionsafkastskat

Der aktiveres udskudt pensionsafkastskat af negativt afgiftsgrundlag, der kan fremføres til modregning i efterfølgende år. Der aktiveres udskudt selskabsskat af skattemæssige underskud i det omfang, det er sandsynligt, at koncernen kan udnytte underskuddet.

Tilgodehavender og andre aktiver

Tilgodehavender og andre aktiver måles til amortiseret kostpris.

Aktuelle skatteaktiver

Aktuelle skatteaktiver og -forpligtelser indregnes i balancen med de på balancedagen gældende skattesatser og -regler.

Likvide beholdninger

Likvide beholdninger måles ved første indregning til dagsværdi og efterfølgende til amortiseret kostpris.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter indregnet under aktiver omfatter afholdte omkostninger, der vedrører efterfølgende regnskabsår.

Noter

1. Anvendt regnskabspraksis *(fortsat)*

Balance, passiver

Livsforsikringshensættelser

For markedsrenteprodukter opgøres livsforsikringshensættelserne til dagsværdi med udgangspunkt i den enkelte forsikrings andel af de modsvarende aktiver.

Livsforsikringshensættelserne for gennemsnitsrenteprodukter opgøres som bedste skøn for nutidsværdien af de fremtidige ind- og udbetalinger, som er knyttet til de indgåede forsikringsaftaler. Ved opgørelsen tages udgangspunkt i en numerisk metode med anvendelse af en risikofri rentekurve uden volatilitetsjustering, som offentliggøres af EIOPA, samt bedste skøn for levetider, invalidehyppigheder samt frekvensen for genkøb og præmieophør.

For pensioner, hvor ydelsen er knyttet til et lønindeks er der anvendt et risikotillæg på 0,3 procentpoint på diskonteringsrentekurven.

Nutidsværdien af de forventede fremtidige betalingsstrømme omfatter garanterede betalinger, forventede betalinger herudover (i form af bonus), omkostninger samt pensionsafkastskat.

Livsforsikringshensættelserne for gennemsnitsrenteprodukter består af garanterede ydelser, kollektivt og individuelt bonuspotentiale samt en risikomargen.

Garanterede ydelser udgør nutidsværdien af henholdsvis de ydelser, der er garanteret medlemmet i henhold til kontrakten, de forventede fremtidige udgifter til administration af kontrakten og fradrag af de aftalte fremtidige præmier.

Kollektivt bonuspotentiale er den del af medlemmernes bonusret, der ikke er fordelt til de enkelte forsikringer.

Individuelt bonuspotentiale er den del af medlemmernes bonusret, der er fordelt til de enkelte forsikringer. Forpligtelsen forhøjes i det omfang, at de individuelle bonuspotentialer er negative pr. forsikret.

Risikomargen, er det beløb, som må forventes at skulle betales til en erhverver af forsikringsbestanden, for at denne vil påtage sig risikoen for, at omkostningerne ved at afvikle bestanden af pensionsordninger afviger fra den opgjorte nutidsværdi af de forventede betalingsstrømme. Ved beregning af risikomargen følges Solvens II-standardmodellen, idet den beregnes som en kapitalomkostningssats på 6 pct. gange summen af fremtidige solvenskapitalkrav tilbagediskonteret med den anvendte rentekurve.

Ved opgørelsen af markedsværdien af livsforsikringshensættelserne er der taget hensyn til, at der, for så vidt angår en mindre delbestand, er et misforhold imellem de fremtidige forventede omkostninger og betaling fra forsikringstagerne til dækning af administration.

Gruppelivsbonushensættelsen udgør forpligtelser til at reducere fremtidige præmier for kollektive gruppelivsforsikringer som følge af et gunstigt skadesforløb for indeværende eller tidligere år samt hensættelser til forfaldne forsikringsydelser med tillæg af en skønnet forpligtelse til forsikringsydelser for forsikringsbegivenheder indtruffet i regnskabsåret, men ikke anmeldt ved regnskabsårets udløb.

Der indregnes ikke fortjenstmargen i de forsikringsmæssige hensættelser, idet risikoforrentningen, som betales til egenkapitalen, afspejler den risiko, som egenkapitalen løber, og idet medlemmernes betaling ikke indeholder andele, som modsvarer forventet fremtidig fortjeneste.

Noter

1. Anvendt regnskabspraksis *(fortsat)*

Gæld

Afledte finansielle instrumenter indgår i regnskabsposten Øvrige, hvis dagsværdi er positiv, mens afledte finansielle instrumenter, hvis dagsværdi er negativ, indgår under posten Anden gæld.

Skyggekonti

Ultimo 2016 består skyggekontoen udelukkende af udlæg til gruppen af forsikringer med ydelsesgaranti. Manglende risikoforrentning føres ikke på skyggekonto. Skyggekontoen afskrives med 20 pct. om året. Den reducerede skyggekonto vil blive overført til egenkapitalen, såfremt resultaterne giver mulighed herfor.

Eventualaktiver- og -forpligtelser

Forpligtelser vedrører tilsagn om investeringer og kontraktlige forhold og uopsigelig lejeperiode for gældende aftaler.

Nøgletal

Selskabets nøgletal udarbejdes efter reglerne i bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser.

Der er med den nye regnskabsbekendtgørelse stillet nye krav til beregning og præsentation af nøgletallene.

5-årsoversigt over hoved- og nøgletal er ikke tilpasset til den gældende regnskabsbekendtgørelse, da det ikke har været praktisk muligt at ændre posterne fra tidligere regnskabsår.

Noter

Morderselskab				Koncern	
2015	2016	Note	Mio. kr.	2016	2015
		2	Bruttopræmier		
-	-		Løbende præmier	11.131	10.772
-	-		Overførsler fra pensionsordninger mv.	1.628	1.365
-	-		Bruttopræmier i alt	12.758	12.138
			Bruttopræmier fordelt på:		
-	-		- Præmier til livrente med ret til bonus	10	11
-	-		- Præmier til livrente uden ret til bonus	1	3
-	-		- Gruppelivsforsikring	1.274	1.467
-	-		- Markedsrenteprodukter	11.473	10.657
-	-		Bruttopræmier fordelt, i alt	12.758	12.138
			Samtlige præmier vedrører direkte dansk forretning og forsikringer oprettet som led i et ansættelsesforhold på baggrund af kollektive overenskomster, aftaler eller lignende		
-	-		Medlemmer med forsikringsordninger	695.137	683.581
-	-		Medlemmer med grupperisikoforsikringer	654.023	638.593
-	-		Medlemmer med markedsrenteprodukter	691.893	680.202
		3	Kursreguleringer		
-	-		Domicilejendom	36	13
-	-		Investeringsjendomme	340	104
-	-		Kapitalandele	1.909	3.314
-	-		Obligationer	2.702	-1.519
-	-		Øvrige	204	-3.657
-	-		Kursreguleringer, i alt	5.193	-1.746

Noter

Morderselskab				Koncern	
2015	2016	Note	Mio. kr.	2016	2015
		4	Administrationsomkostninger		
-	-		Administrationsomkostninger ifm. investeringsvirksomhed	378	340
-	-		Forsikringsmæssige driftsomkostninger for egen regning	210	40
-	-		Administrationsomkostninger, i alt	588	380
			Personaleudgifter		
-	-		Løn inklusiv bonus	154	141
-	-		Pensionsbidrag	20	17
-	-		Udgifter til social sikring mv.	1	1
-	-		Afgifter beregnet på grundlag af lønsum	20	15
-	-		Personaleudgifter, i alt	195	175
-	-		Det gennemsnitlige antal ansatte udgjorde	188	176
			Løn og vederlag til direktion		
-	-		Gage og pension	5,7	5,4
-	-		Andet	0,1	0,1
-	-		Variabelt vederlag	-	-
-	-		Løn og vederlag til direktion, i alt	5,8	5,5
-	-		Antal ansatte i direktion	1	1
			Løn og vederlag til bestyrelse		
-	-		Fast vederlag	2,1	2,0
-	-		Variabelt vederlag	-	-
-	-		Løn og vederlag til bestyrelse, i alt	2,1	2,0
-	-		Antal i bestyrelsen	16,0	15,8
			Løn og vederlag inkl. pensionsbidrag til ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse for virksomhedens risikoprofil.		
-	-		Fast vederlag	18,4	15,9
-	-		Variabelt vederlag	0,4	2,7
-	-		Løn og vederlag til øvrige risikotagere, i alt	18,7	18,6
-	-		Antal ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse for virksomhedens risikoprofil	10,9	10,0
			Antallet af personer omfattet er opgjort efter en gennemsnitsbetragtning Der henvises i øvrigt til note 23 og 24 for oplysning om ledelseserhverv		
			Honorar til generalforsamlingsvalgte revisorer		
			<i>Deloitte, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab</i>		
-	-		Honorar for lovpligtig revision af årsregnskabet	1	1
-	-		Honorar for andre erklæringsopgaver med sikkerhed	0	-
-	-		Honorar for skatterådgivning	0	-
-	-		Honorar for andre ydelser	0	1
-	-		Honorar til generalforsamlingsvalgte revisorer, i alt	2	2

Noter

Moderselskab				Koncern	
2015	2016	Note	Mio. kr.	2016	2015
		5	Pensionsafkastskat		
-	-		Pensionsafkastskat vedrørende året	2.028	1.122
-	-		Regulering vedrørende tidligere år	-10	83
-	-		Skattemæssig effekt af anden totalindkomst	-	-
-	-		Pensionsafkastskat, i alt	2.019	1.206
			<i>Pensionsafkastskat af årets resultat fremkommer således:</i>		
-	-		Skyldig pensionsafkastskat	1.827	1.502
-	-		Aconto afregnet PAL	53	38
-	-		Regulering af tidligere års udskudte pensionsafkastskat	81	-17
-	-		Regulering af udskudt pensionsafkastskat	67	-401
-	-		Pensionsafkastskat vedrørende året	2.028	1.122
		6	Udbetalte ydelser		
			Forsikringsydelser		
-	-		Pensionsydelser	2.495	1.999
-	-		Forsikringssummer ved opnåelse af alder	186	145
-	-		Forsikringssummer ved kritisk sygdom	284	252
-	-		Forsikringssummer ved førtidspension	59	36
-	-		Forsikringssummer ved død	330	295
-	-		Afgift ved konvertering til alderspension	-	48
-	-		Forsikringsydelser, i alt	3.355	2.776
			<i>Udtrædelser</i>		
-	-		Overførsler til andre pensionsordninger	3.182	2.826
-	-		Udbetalte depoter	171	113
-	-		Udtrædelser, i alt	3.353	2.939
-	-		Skadesforebyggende foranstaltninger	180	177
-	-		Udbetalte ydelser, i alt	6.888	5.892

Noter

Moderselskab				Koncern	
2015	2016	Note	Mio. kr.	2016	2015
		7	Årets resultat		
			<i>Realiseret resultat for forsikringer med ret til bonus</i>		
-	-		Realiseret resultat før pensionsafkastskat	441	282
-	-		Pensionsafkastskat vedrørende forsikringer med ret til bonus	-149	-168
-	-		Realiseret resultat efter pensionsafkastskat for forsikringer med ret til bonus	292	115
-	-		- Overførsel til de enkelte forsikrede (kontorente)	9	20
-	-		- Overførsel til kollektivt bonuspotentiale	37	-45
-	-		- Overførsel til egenkapitalen	245	139
			Der henvises til note 1 Anvendt regnskabspraksis for beskrivelse af principperne for opgørelse og fordeling af det realiserede resultat		
		8	Domicilejendomme		
-	-		Kostpris primo	550	528
-	-		Tilgang i året	4	22
-	-		Kostpris ultimo	554	550
-	-		Afskrivninger primo	-12	-11
-	-		Årets afskrivninger	-2	-1
-	-		Afskrivninger ultimo	-14	-12
-	-		Dagsværdiregulering primo	-66	-79
-	-		Årets dagsværdiregulering	36	13
-	-		Dagsværdiregulering ultimo	-30	-66
			Domicilejendomme ultimo	511	471
		9	Investeringsejendomme		
-	-		Dagsværdi primo	420	229
-	-		Tilgange i årets løb	3	165
-	-		Afgang i årets løb	-3	-9
-	-		Årets værdiregulering til dagsværdi	46	34
-	-		Investeringsejendomme ultimo	467	420
-	-		Vægtet gennemsnit af afkastprocenter anvendt ved opgørelse af dagsværdi	5,14	5,29
-	-		Laveste anvendte afkastprocent	4,00	4,25
-	-		Højeste anvendte afkastprocent	7,00	7,00

Noter

Moderselskab				Koncern	
2015	2016	Note	Mio. kr.	2016	2015
		10	Aktiekapital		
10.424	10.424		Antal aktier udstedt i klasse I, af nominelt kr. 50, eller multipla heraf	10.424	10.424
2.225	2.225		Antal aktier udstedt i klasse II, af nominelt kr. 50, eller multipla heraf	2.225	2.225
		11	Gruppelivsbonushensættelse		
-	-		Gruppelivsbonushensættelse primo	3.032	2.396
-	-		Ændring i gruppelivsbonushensættelse	40	636
-	-		Gruppelivsbonushensættelse ultimo	3.072	3.032
		12	Livsforsikringshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter		
			Hidtidige regnskabspraksis	4.851	-
			Effekt af ændret regnskabspraksis på kollektivt bonus	-99	-
			Effekt af ændret regnskabspraksis på hensættelser	369	-
			Livsforsikringshensættelser primo	5.121	5.243
			Fortjenstmargen primo	0	0
			Forsikringsmæssige hensættelser, i alt primo	5.121	5.243
			Kollektivt bonuspotentiale	-153	-297
-	-		Akkumuleret værdiregulering primo	-1.379	-1.117
-	-		Retrospektive hensættelser primo	3.587	3.829
-	-		Bruttopræmier	11	14
-	-		Stykomkostninger	0	-1
-	-		Forsikringsydelse	-292	-306
-	-		Risikooverskud	10	11
-	-		Kontorente	96	111
-	-		Overførsel til opsparingssikring mv.	-70	-71
-	-		Kontostyrkelse overført til akkumuleret værdiregulering	-64	0
-	-		Retrospektive hensættelser ultimo	3.278	3.587
-	-		Akkumuleret værdiregulering ultimo	1.541	1.011
-	-		Kollektivt bonuspotentiale ultimo	190	252
-	-		Forsikringsmæssige hensættelser	5.010	4.851
-	-		Fortjenstmargen ultimo	0	0
-	-		Livsforsikringshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter, i alt ultimo	5.010	4.851

Noter

Note Mio. kr.

12 **Livsforsikringshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter** *(fortsat)*

Livsforsikrings-

Grundlagsrente	Garanterede ydelser	Risiko-margen	Individuelt bonuspotentiale	Kollektivt bonuspotentiale	hensættelser i alt
Ultimo året					
1,50	1.703	12	-	115	1.830
2,50	484	30	-	75	590
2,50 uden ret til bonus	499	36	-	-	535
4,25	1.915	141	-	-	2.056
I alt	4.601	219	-	190	5.010
Primo året					
1,50	1.906	13	-	104	2.023
2,50	482	27	-	49	559
2,50 uden ret til bonus	511	36	-	-	547
4,25	1.857	135	-	-	1.992
I alt	4.756	211	-	153	5.121

Grundlagsrente	Særlige vilkår	Forretning af kundemidler efter skat i pct.	Afkastprocent	Bonus-grad i pct.
1,50	Ydelsen er garanteret med en beregningsrente på 1,5 pct.	3,2	3,4	7,3
2,50	Ydelsen er garanteret med en beregningsrente på 2,5 pct.	10,6	9,1	22,6
2,50 uden ret til bonus	Ydelsen er et lønafhængigt pensionstilsagn	4,1	4,9	-
4,25	Ydelsen er garanteret med en beregningsrente på 4,25 pct.	7,7	10,0	-

Noter

Morderselskab				Koncern	
2015	2016	Note	Mio. kr.	2016	2015
		13	Livsforsikringshensættelser, markedsrenteprodukter		
			Livsforsikringshensættelser primo	168.434	156.615
			Fortjenstmargen, primo	0	0
			Forsikringsmæssige hensættelser i alt primo	168.434	156.615
-	-		Bruttopræmier	11.476	10.656
-	-		Omkostningsbidrag	-202	-224
-	-		Forsikringsydelse	-5.623	-4.821
-	-		Rentetilskrivning (markedsafkast)	10.264	5.680
-	-		Overførsel ved gruppelevsskader	547	399
-	-		Overførsel fra egenkapital	0	130
-	-		Forsikringsmæssige hensættelser ultimo	184.897	168.434
-	-		Fortjenstmargen ultimo	0	0
-	-		Livsforsikringshensættelser, markedsrenteprodukter, i alt ultimo	184.897	168.434
			Markedsrentekontrakter er tegnet uden garanti og forrentes med markedsafkast		
			Forretning af kundemidler efter skat	7,1%	-

Noter (Koncern)

Note Mio. kr.

13 **Livsforsikringshensættelser, markedsrente** *(fortsat)*

Livrente

År til pension	Pct. af gennemsnitlige hensættelser	Afkast i pct.	Risiko
30 år	1,3	7,1	4,3
15 år	1,9	7,2	4,3
5 år	1,6	7,3	3,5
5 år efter	0,7	6,3	3,3

Kapital, rate, aldersopsparing – middel risiko

År til pension	Pct. af gennemsnitlige hensættelser	Afkast i pct.	Risiko
30 år	1,0	7,1	4,3
15 år	1,3	7,2	4,3
5 år	1,0	7,3	3,5
5 år efter	0,1	4,1	2,0

Kapital, rate, aldersopsparing – lav risiko

År til pension	Pct. af gennemsnitlige hensættelser	Afkast i pct.	Risiko
30 år	0,0	7,3	3,5
15 år	0,0	7,3	3,5
5 år	0,0	6,4	3,3
5 år efter	0,0	3,9	2,0

Kapital, rate, aldersopsparing – høj risiko

År til pension	Pct. af gennemsnitlige hensættelser	Afkast i pct.	Risiko
30 år	0,0	7,2	4,5
15 år	0,0	7,2	4,3
5 år	0,0	6,9	3,8
5 år efter	0,0	6,2	3,3

Noter

Moderselskab				Koncern	
2015	2016	Note	Mio. kr.	2016	2015
		14	Registrerede aktiver		
			Aktiver registreret til dækning af de forsikringsmæssige hensættelser	192.869	176.125
		15	Eventualaktiver og -forpligtelser		
			<i>Eventualaktiver</i>		
			Selskabet har modtaget afgørelser fra SKAT, der væsentligt reducerer selskabets lempelsesberettigede kildeskatter. Selskabet er ikke enig i SKATs fortolkning af reglerne på området og har anket afgørelserne til Landsskatteretten. Samlet udgør eventualaktivet for årene 2010 til 2016 ca. 225 mio. kr. med tillæg af renter.		
			<i>Eventualforpligtelser</i>		
			Tilsagn om investeringer og kontraktlige forpligtelser.	18.182	17.499
			Selskabets størrelse og forretningsomfang indebærer, at selskabet til stadighed er part i diverse retssager. De verserende retssager forventes ikke at få væsentlig indflydelse på koncernens økonomiske stilling.		
		16	Kapitalgrundlag		
	3.730		Egenkapital	3.730	-
3.779	-		Egenkapital hidtidig regnskabspraksis	-	3.779
-270	-		Regulering som følge af praksisændring	-	-270
3.510	3.730		Egenkapital, ændret regnskabspraksis	3.730	3.510
-16	-58		Immaterielle aktiver	-58	-26
3.484	3.672		Kapitalgrundlag	3.672	3.484
			Sammenligningstal er opgjort pr. 1. januar 2016.		
		17	Skyggekonti		
			Skyggekonto for egenkapitalen	36	52
			Der henvises til note 1 Anvendt regnskabspraksis for beskrivelsen af principperne for opgørelsen og fordeling af det realiserede resultat.		

Noter

Note

18 Afledte finansielle instrumenter

PensionDanmark Holding anvender finansielle instrumenter til styring af valuta, rente- og aktierisici.

	Løbetid	Teknisk hovedstol	Positiv dagsværdi	Negativ dagsværdi
Rentafdækningsinstrumenter mv.:				
Renteswaps	0-30 år	90.558	2.343	-1.809
Rentefutures	0-3 mdr.	10.501	49	-42
Aktiefutures	0-3 mdr.	10.545	137	-40
Aktieoptioner	3 mdr.	10.662	191	0
Valutaterminsforretninger	0-60 mdr.	60.325	773	-2.863
Rights/warrants		47	47	-
Afledte finansielle instrumenter i alt			3.540	-4.754
Indregnet i balanceposten Afledte finansielle instrumenter			573	
Indregnet i balanceposten Investeringsaktiver tilknyttet unit-linked kontrakter			2.967	-4.498
Indregnet i balanceposten Anden gæld				-256

I forbindelse med indgåelse af aftaler om afledte finansielle instrumenter har koncernen ultimo 2016 deponeret aktiver til sikkerhed for et beløb på 2.135 mio. kr.

Koncernen har samtidig modtaget aktiver til sikkerhed for 529 mio. kr.

19 Nærtstående parter

PensionDanmark Holding A/S er den øverste ejer i PensionDanmark koncernen.

Transaktioner med nærtstående parter indgås og afregnes på markedsbaserede vilkår eller omkostningsdækkende basis. Koncernen it-drift og -udvikling, personaleadministration, intern revision mv. varetages af PensionDanmark A/S. Der henvises til side 29 for en oversigt over koncernens tilknyttede og associerede virksomheder.

Noter

Note

20 Tilknyttede og associerede virksomheder

Navn	Hjemsted	Aktivitet	Ejerandel Pct.	Resultat Mio. kr.	Egenkapital Mio. kr.
<i>Tilknyttede virksomheder</i>					
PensionDanmark Uddannelsesfonde A/S	København	Administration	100,0	3	6
PensionDanmark Pensionsforsikrings- aktieselskab	København	Livsforsikring	100,0	219	3.733
Fåmandsforeningen PensionDanmark EMD	København	Obligationer	100,0	88	1.934
PensionDanmark Ejendomme Holding K/S	København	Ejendomme	100,0	1.243	13.580
Nysted Hawindmøllepark K/S	København	Infrastruktur	100,0	-95	510
PD Anholt Hawindmøllepark K/S	København	Infrastruktur	100,0	304	5.006
PD Alternative Investments US Inc.	USA	Infrastruktur	100,0	-268	6
PD Alternative Investments NL ApS	København	Infrastruktur	100,0	110	1.032
PD Alternative Investments UK K/S	København	Infrastruktur	100,0	27	59
<i>Associerede virksomheder</i>					
CI Artemis K/S	København	Energiinfrastruktur	100,0	229	3.161
Copenhagen Infrastructure I K/S	København	Energiinfrastruktur	100,0	411	4.623
Copenhagen Infrastructure II K/S	København	Energiinfrastruktur	27,0	472	5.604
Green Power Partners K/S	København	Vedvarende energianlæg	34,4	57	799

Noter

21 Politikker og mål for styring af selskabets risici

Risikostyring

PensionDanmark arbejder systematisk med selskabets risici og har gennemført en række initiativer til overvågning og begrænsning af disse.

Bestyrelsen fastlægger rammer for selskabets risikostyring og modtager løbende rapportering om udvikling i risici og udnyttelse af de tildelte risikorammer. Den daglige ledelse overvåger selskabets risici og sikrer, at rammerne overholdes.

De væsentligste risici i selskabet er de investeringsmæssige risici, de forsikringsmæssige risici og de operationelle risici. Risiciene og den tilknyttede styring af de enkelte risici beskrives nedenfor.

Investeringsmæssige risici

De investeringsmæssige risici består af markedsrisiko, likviditetsrisiko, modpartsrisiko og koncentrationsrisiko.

De investeringsmæssige risici i PensionDanmark kan i helt overvejende grad henføres til, at egenkapitalen er investeret i aktiver, som er behæftet med investeringsrisiko.

Langt størstedelen af medlemmerne bærer hele deres finansielle risiko selv og påfører ikke selskabets investeringsmæssige risiko.

En lille andel af medlemmerne har traditionel opsparing med aftaler, hvor forudsætningerne bag ikke kan ændres. Disse ordninger er i størst mulig omfang afdækket, så ændringer i aktivernes værdi modsvares af ændringer i medlemmernes bonuspotentialer.

Markedsrisiko

Markedsrisikoen er risikoen for, at dagsværdien af et finansielt instrument ændrer sig som følge af ændringer i markedspriserne eksempelvis aktie-

kurser, renteniveauer, valutakurser og ejendoms-værdier.

PensionDanmarks markedsrisiko styres via fastsatte grænser for forskellige risikomål. Opgørelse, overvågning og rapportering af markedsrisici sker på daglig basis. Direktionen modtager dagligt rapportering om risici. Bestyrelsen modtager rapportering om udvikling i markedsrisici på kvartalsbasis.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisikoen er risikoen for at få vanskeligheder med at overholde forpligtelser efterhånden, som de forfalder. Likviditetsrisikoen i PensionDanmark er væsentligt begrænset af, at strømmen af indbetalinger fra medlemmerne langt overstiger udbetalinger til medlemmerne. Der er således løbende en stor overskudslikviditet, der skal placeres. Hertil kommer, at en stor del af investeringerne er placeret i likvide obligationer og aktier.

Modpartsrisiko

Modpartsrisikoen er et udtryk for selskabets tab, hvis modparten misligholder sine betalingsforpligtelser. Der er i PensionDanmark vedtaget politikker, der begrænser eksponeringen i forhold til enhver modpart, som PensionDanmark har indgået aftale med. Modpartsrisikoen nedbringes ved krav om høj rating af kreditkvaliteten og ved sikkerhedsstillelse ved afledte finansielle instrumenter.

Koncentrationsrisiko

Koncentrationsrisikoen er et udtryk for selskabets risiko for tab, hvis der er for stor eksponering til eksempelvis brancher eller aktivklasser.

PensionDanmark har fastsat krav om porteføljespredning og begrænsninger i investeringer fra samme udsteder.

Forsikringsmæssige risici

Forsikringsrisiciene i PensionDanmark knytter sig til forsikringsdækningerne ved dødsfald, førtids-

Noter

21 Politikker og mål for styring af selskabets risici *(fortsat)*

pensionering og visse kritiske sygdomme samt til de livsvarige alderspensioner og løbende førtidspensioner i tilknytning til usikkerheden omkring medlemmernes levetid.

Vilkårene for medlemmernes opsparing til alderspensioner for de fleste medlemmer udformet således, at pensionerne vil kunne ændres, hvis de anvendte forudsætninger ikke holder. Det gælder eksempelvis, hvis medlemmerne lever længere end forudsat. Den forventede stigning i medlemmernes levealder er indregnet i medlemmerne pensioner, som er fastsat på et niveau, der giver mulighed for, at udbetalingerne kan reguleres løbende.

Medlemmernes pensioner er således fastsat med realistiske forudsætninger, og samtidig er selskabets kapitalgrundlag kun i meget begrænset omfang påvirket af fx et fald i dødeligheden for disse medlemmer.

Forsikringsdækningerne er for langt de fleste medlemmer etårige gruppeforsikringer, hvor præmier og ydelser fastsættes årligt og kan ændres i løbet af året, hvis det skulle vise sig nødvendigt. Selskabet har i henhold til forsikringsaftalerne mulighed for med øjeblikkeligt varsel at nedsætte forsikringsdækningerne også for allerede indtrufne forsikringsbegivenheder i en situation, hvor selskabets tilstrækkelige kapitalgrundlag bliver truet.

For en mindre gruppe af medlemmer, herunder medlemmer der er overgået til førtidspension, kan beregningsforudsætningerne ikke ændres løbende. Markedsværdihensættelserne for denne medlemsgruppe er styrket til imødegåelse af forventningerne til fremtidige forbedringer i medlemmernes levetid.

Da den forsikringsmæssige risiko på kapitalgrundlaget er af begrænset størrelse, har selskabet valgt ikke at genforsikre de forsikringsmæssige risici.

Operationelle risici

Risikoen tilknytter til outsourcingpartnere

PensionDanmarks forretningsmodel hviler i vid udstrækning på outsourcing af driftstunge processer med stort personaleindhold til kompetente partnere. Den implicite risiko i denne forretningsmodel søges afdækket ved skrappe krav til udvælgelsen af partnere, afdækning af risici i aftalegrundlag med partnere og en meget omfattende kontrolproces i forhold til partnere. Endvidere foretages løbende en vurdering af relevante alternativer i forhold til de valgte partnere, herunder om aktiviteten eventuelt med fordel kan insources, eller om alternative leverandører kan tilbyde bedre vilkår.

Outsourcingpartnere

It-drift og udvikling af de forsikringsadministrative systemer	FDC
PensionDanmark Sundhedsordning (drift af 125 sundhedscentre)	Falck Healthcare A/S
Administration af PensionDanmark Invest (backoffice-processer)	Nykredit Portefølje Administration A/S
Ejendomsadministration	DEAS A/S
Formueforvaltning	Flere eksterne partnere, jf. pensiondanmark.com/investering/investeringsstrategi/borsnoterede-markeder/-eksterne-forvaltere/

Øvrige operationelle risici

Øvrige operationelle risici vedrører fysiske risici som eksempelvis brand, vandskade og tyveri samt personelle risici og risici knyttet til it-anvendelse. Disse risici imødegås ved backup-procedurer, nødplaner samt på det personelle område ved udstukne retningslinje og nedskrevne forretningsgange. PensionDanmark har etableret en løbende spejling af særligt forretningskritiske systemer til en ekstern placering i Storkøbenhavn. I processerne er

Noter

21 Politikker og mål for styring af selskabets risici *(fortsat)*

indbygget funktionsadskillelser. PensionDanmark arbejder løbende med begrænsning af de operationelle risici ved hjælp af systematiske risikoidentifikations- og risikoafdækningsprocesser.

Sikkerhedsniveau

PensionDanmarks bestyrelse har fastlagt et sikkerhedsniveau, således at der er 99,5 pct. sandsynlighed for, at PensionDanmark ikke bliver insolvent inden for de næste 12 måneder.

Følsomhedsoplysninger

I nedenstående tabel er det vist, hvordan egenkapitalen påvirkes af forskellige ændringer på de finansielle markeder.

En renteændring vil både påvirke værdien af beholdningen af obligationer og værdien af de fremtidige ydelser til medlemmerne, mens de øvrige ændringer alene vedrører investeringsaktivernes

værdi. De ændringer, der indgår i noten, er baseret på forudsætninger om en udvikling på de finansielle markeder, der ikke er så negativ som de forudsætninger, der indgår i opgørelsen af solvenskapitalkravet.

Mio. kr. ultimo 2016	Påvirkning på egenkapitalen
Rentestigning på 0,7-1,0 procentpoint	-56
Rentefald på 0,7-1,0 procentpoint	93
Aktiekursfald på 12 pct.	-207
Ejendomsprisfald på 8 pct.	-29
Valutakursrisiko (VaR 99 pct.)	-21
Tab på modparter på 8 pct.	-59

Noter

Note

22 Aktiver og disses afkast samt fordeling af kapitalandele

Specifikation af aktiver og disses afkast, markedsrenteprodukter

	Primo	Ultimo	Afkast i pct. p.a. før skat
Grunde og bygninger, i alt	13.127	13.453	9,6
Noterede kapitalandele	64.621	63.115	6,3
Unoterede kapitalandele	5.313	5.467	10,4
Kapitalandele, i alt	69.934	68.582	6,6
Stats- og realkreditobligationer	27.813	34.286	5,4
Indeksobligationer	7.443	7.273	3,4
Kreditobligationer og udlån	27.960	35.859	10,2
Obligationer og udlån, i alt	63.216	77.417	7,3
Øvrige investeringsaktiver	21.796	25.427	8,9

Der er ikke udarbejdet en specifikation af aktiver tilknyttet gennemsnitsrenteprodukter, da disse ikke har et væsentligt omfang. Investeringer foretaget gennem dattervirksomheder er indregnet som en del af de underliggende investeringsaktiver.

Noter

Note

23 Bestyrelsen

Medlemmer	Andre ledelseshverv	
<p>Per Christensen (formand) Forbundsformand, 3F Fagligt Fælles Forbund Født 1957 Formand for bestyrelsen siden 25. marts 2014</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab Aktieselskabet Arbejdernes Landsbank AKF Holding A/S Bolind A/S A/S A-Pressen Fagbevægelsens Erhvervsinvestering A/S</p>	<p>Bestyrelsesformand Bestyrelsesformand Næstformand Næstformand Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem</p>
<p>Niels Jørgen Hansen (næstformand) Adm. direktør, TEKNIQ Født 1955 Medlem af bestyrelsen siden 1992 Næstformand i bestyrelsen siden 2014</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab Sjællandske Medier A/S Fonden Pension for Selvstændige (FPFS)</p>	<p>Næstformand Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem</p>
<p>Morten Andersen Borgmester Nordfyns Kommune Født 1975 Medlem af bestyrelsen siden 28. april 2014</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab Fyn-Bus Trafikselskaberne i Danmark Nordfyns Erhvervselskab A/S</p>	<p>Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesformand Bestyrelsesformand Bestyrelsesmedlem</p>
<p>Anne Broeng Professionelt bestyrelsesmedlem Født 1961 Medlem af bestyrelsen siden 2. juni 2015</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab Købmand Herman Sallings Fond Købmand Ferdinand Sallings Mindefond F. Salling Invest A/S F. Salling Holding A/S Bikubenfonden VKR Holding A/S NNIT A/S ATP Lønmodtagernes Garantifond NASDAQ Nordic Ltd. Danske Commodities A/S Velux A/S Arbejdsmarkedets Fond for Udstationerede</p>	<p>Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem</p>
<p>John Dybart Forbundsformand, Serviceforbundet Født 1953 Medlem af bestyrelsen siden 2012</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab Kooperationens Hus ApS</p>	<p>Bestyrelsesmedlem</p>
<p>Karsten Dybvad Adm. direktør, DI Født 1956 Bestyrelsesmedlem Medlem af bestyrelsen siden 2011</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab Copenhagen Business School Novo Nordisk Fonden PFA Holding A/S PFA Pension, Forsikringsaktieselskab</p>	<p>Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesformand Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem</p>
<p>Vagn Henriksen Gruppeformand, 3F Den Grønne Gruppe Født 1953 Medlem af bestyrelsen siden 1. november 2015</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab</p>	<p>Bestyrelsesmedlem</p>
<p>Peter Engberg Jensen Tidl. koncernchef, Nykredit Født 1953 Medlem af bestyrelsen siden 25. marts 2014</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab Finansiel Stabilitet Investeringsforeningen PFA Invest Den Sociale Kapitalfond LD CAF Invest A/S CHR. AUGUSTINUS FABRIKKER AKTIESELSKAB</p>	<p>Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesformand Bestyrelsesformand Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem</p>

Noter

Note

23 Bestyrelsen *(fortsat)*

Medlemmer	Andre ledelseshverv	
<p>Gert Rinaldo Jonassen Ordførende direktør, Arbejdernes Landsbank Født 1959 Medlem af bestyrelsen siden 2013</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab AL Finans A/S Bankernes EDB Central A.M.B.A. LR Realkredit A/S Finanssektorens Uddannelsescenter Regionale Bankers Forening Totalkredit A/S PRAS A/S Kooperationen Handels ApS Panoptikon</p>	<p>Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesformand Bestyrelsesformand Næstformand Næstformand Næstformand Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Direktionen</p>
<p>Kim Lind Larsen Grubeformand, 3F Byggegruppen Født 1956 Medlem af bestyrelsen siden 2013</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab Aktieselskabet Arbejdernes Landsbank Fonden Femern Belt Development Rørvig Centret A/S Teknologisk Institut</p>	<p>Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem</p>
<p>Ellen K. Lykkegård Grubeformand, 3F Den Offentlige Gruppe Født 1955 Medlem af bestyrelsen siden 2005</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab</p>	<p>Bestyrelsesmedlem</p>
<p>Tina Møller Madsen Grubeformand, 3F Privat Service, Hotel & Restauration Født 1964 Medlem af bestyrelsen siden 2007</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab</p>	<p>Bestyrelsesmedlem</p>
<p>Jørgen Juul Rasmussen Forbundsformand, Dansk EL-Forbund Født 1956 Medlem af bestyrelsen siden 2011</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab DFF-Fonden ATP Dansk Folkeferie</p>	<p>Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem</p>
<p>Lars Storr-Hansen Adm. direktør, Dansk Byggeri Født 1968 Medlem af bestyrelsen siden 2008</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab</p>	<p>Bestyrelsesmedlem</p>
<p>Jan Villadsen Grubeformand, 3F Transportgruppen Født 1957 Medlem af bestyrelsen siden 2008</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab DFF-Fonden Mellieha Holiday Centre (MHC) Playa Atlantico SA (AHC)</p>	<p>Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem</p>
<p>Katia Østergaard Adm. direktør, HORESTA Født 1969 Medlem af bestyrelsen siden 2011</p>	<p>PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab Fonden Copenhagen Film Fund Hestevæddeløbssportens FinansieringsFond</p>	<p>Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem Bestyrelsesmedlem</p>

Der udbetales ikke honorar for bestyrelsesarbejde i PensionDanmark Holding A/S.

Noter

Note

24 Direktion

Direktion

Andre ledelseshverv

Adm. direktør Torben Möger Pedersen

Cand.polit.

Født 1955

Koncerninterne selskaber:

Administrerende direktør for:

PensionDanmark Pensionsforsikringsaktieselskab

Bestyrelsesformand for:

PensionDanmark Uddannelsesfonde A/S

PensionDanmark Ejendomme Holding K/S

Komplementarselskabet PensionDanmark Ejendomme ApS

PensionDanmark Ejendomme P/S

Condor Islands Brygge P/S

Ejendomsselskabet Lauritzens Plads 1 P/S

Ejendomsselskabet Lautrupparken 40-42 A/S

Ejendomsselskabet Niels Bohrs Alle 185 P/S

Himmelev A/S

Komplementarselskabet Condor Islands Brygge ApS

Komplementarselskabet Langelinie Allé 39-43, København ApS

Komplementarselskabet Ørestad 4A ApS

P/S Rosenkæret 37-39, Søborg

Partnerselskabet Birkerød Kongevej 25

Partnerselskabet Buddingevej 272, Søborg

Partnerselskabet Carl Jacobsens Vej 29 og 31, Valby

Partnerselskabet Carl Jacobsens Vej 35 og 39, Valby

Partnerselskabet Ejby Industrivej 125, Glostrup

Partnerselskabet Esbjerg Strand

Partnerselskabet Gardehusarvej 5, Næstved

Partnerselskabet Gasværksvej 21, Aalborg

Partnerselskabet Gyngemose Parkvej 50, Søborg

Partnerselskabet Hansborggade 7, Haderslev

Partnerselskabet Hedeager 1-5, Aarhus

Partnerselskabet Hummeltoftevej 14, Sorgenfri

Partnerselskabet Kalkbrænderihavnsvej 2, København

Partnerselskabet Kanalstræde 2, Holbæk

Partnerselskabet Kanaltårnene, Vejle

Partnerselskabet Knud Højgaards Vej 7, Søborg

Partnerselskabet Kongevejen 495, Holte

Partnerselskabet Kystvejen 29, Aarhus

Partnerselskabet Landskronagade 33-35, Østerbro

Partnerselskabet Langelinie Allé 39-43, København

Partnerselskabet Lersø Parkallé 100, København

Partnerselskabet Matr. nr. 356 A0, Holbæk

Partnerselskabet Njalsgade 72 A, København

Partnerselskabet Nytorv 5-7, Aalborg

Partnerselskabet Nørgaardsvej 1-3, Kgs. Lyngby

Partnerselskabet Philip Heymans Allé 1, 3 og 5, Hellerup

Partnerselskabet Philip Heymans Allé 7-9, Hellerup

Partnerselskabet Prøvestensvej 50, Helsingør

Partnerselskabet Sct. Knud Park 8, Hjørring

Partnerselskabet Stationsvej 10-12, Sønderborg

Noter

Note

24 **Direktion** (fortsat)

Direktion

Andre ledelseshverv

Adm. direktør Torben Möger Pedersen

Koncerninterne selskaber:

Bestyrelsesformand for:

Partnerselskabet Strandvejen 44, Hellerup
 Partnerselskabet Søndre Jernbanevej 18, Hillerød
 Partnerselskabet Tobaksvejen 2, Gladsaxe
 Partnerselskabet Vestensborg Allé 8, Nykøbing F
 Partnerselskabet Ørestad Syd, Byggefelt 1.2, København
 Partnerselskabet Åboulevard 11-13, Århus
 Seniorbolig P/S
 Nysted Havindmøllepark K/S
 PD Alternative Investments ApS
 PD Alternative Investments NL ApS
 PD Alternative Investments UK K/S
 PD Alternative Investments US Inc.
 PD Anholt Havindmøllepark K/S

Direktør for:

Bygge- og Anlægsbranchens Udviklingsfond
 HTSK-fonden
 Hotel-, Restaurant- og Turisterhvervets
 Kompetenceudviklingsfond
 Mejeribrugets Uddannelsesfond
 Servicebranchens Udviklingsfond

Bestyrelsesmedlem i øvrige selskaber:

Forsikring & Pension
 Aktieselskabet Arbejdernes Landsbank
 Foreningen til Udvikling af Bestyrelsesarbejde i Danmark
 Danmark-Amerika Fondet
 Symbion Fonden
 Gigtforeningen (næstformand)
 Danish Society for Education and Business (formand)
 Virksomhedsforum for Socialt Ansvar
 Index: Design to Improve Life

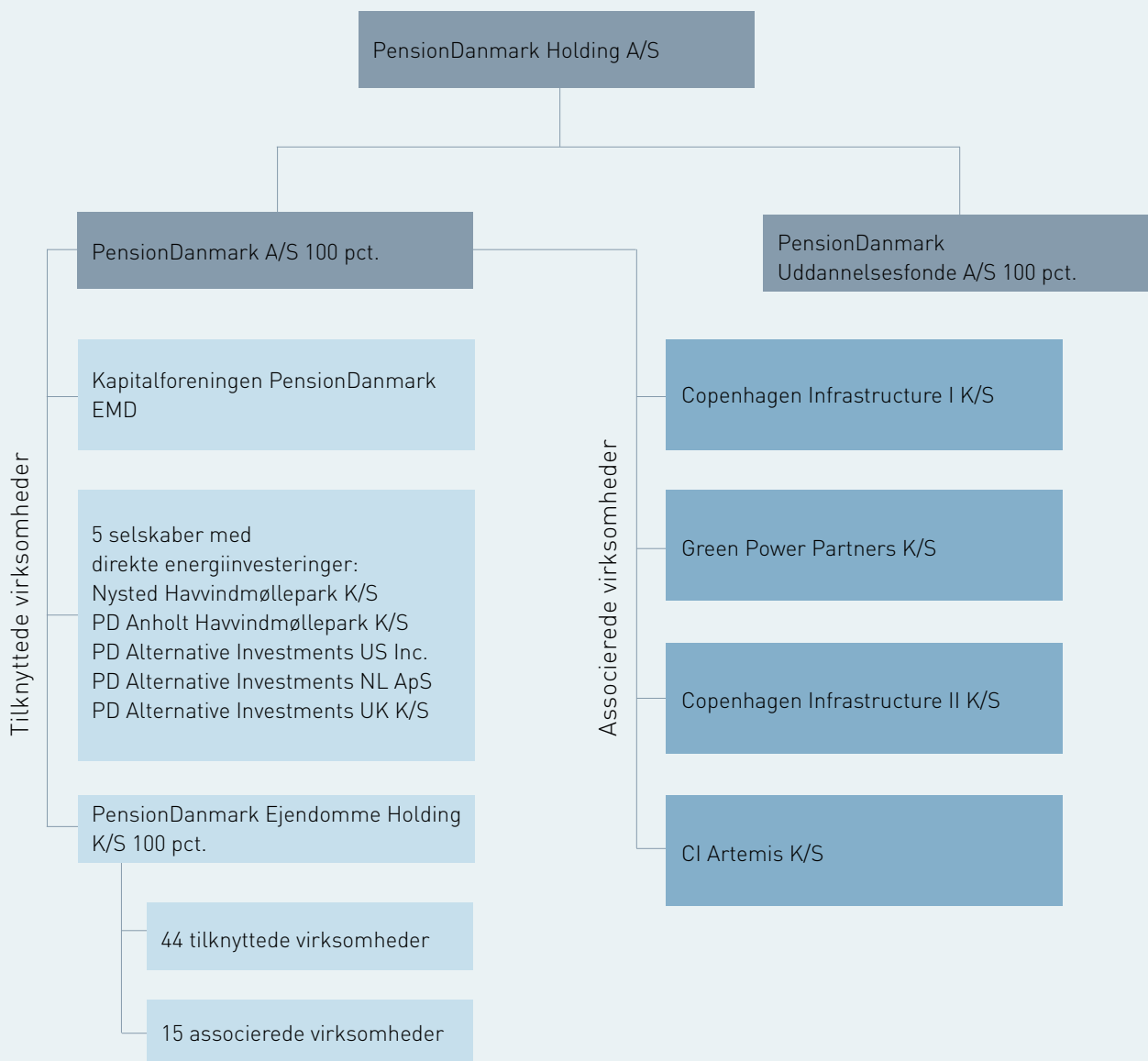
Medlem af investeringskomitéen for:

Copenhagen Infrastructure I K/S
 Copenhagen Infrastructure II K/S
 CI Artemis K/S
 Danish Climate Investment Fund
 Danish Agribusiness Fund

Noter

Note

25 Koncernoversigt

Noter

Note	Mio. kr.	2016	2015	2014	2013	2012
26	Hovedtal					
	Præmier	12.758	12.138	12.489	10.738	10.653
	Forsikringsydelse	-6.888	-5.892	-8.136	-4.674	-3.961
	Investeringsafkast	12.962	7.092	16.254	9.090	12.056
	Forsikringsmæssige driftsomkostninger	-210	-40	-261	-261	-273
	Forsikringsteknisk resultat	-3	38	-26	-910	137
	Årets totalindkomst	220	184	150	-695	448
	Hensættelser til forsikrings- og investeringskontrakter	192.979	176.317	164.442	146.961	132.790
	Egenkapital	3.730	3.779	3.596	3.446	4.141
	Aktiver	221.916	199.937	172.456	153.416	140.440

Noter

Note	Mio. kr.	2016	2015	2014	2013	2012
27	Nøgletal for koncernen					
	Afkastnøgletal					
	Afkastpct. relateret til markedsrenteprodukter	7,1	-	-	-	-
	Afkastpct. relateret til gennemsnitsrenteprodukter	5,3	-	-	-	-
	Risiko på afkast til markedsrenteprodukter					
	Risiko på afkast relateret til markedsrenteprodukter	3,8	-	-	-	-
	Omkostningsnøgletal					
	Omkostningsprocent af hensættelser	0,12	0,03	0,17	0,19	0,22
	Omkostninger i kr. pr. forsikret	279	53	378	378	400
	Forretningssnøgletal					
	Egenkapitalforretning efter skat	5,9	5,0	4,3	-18,3	11,5
	Solvensnøgletal ¹					
	Solvensdækning, pct.	377	375	1.518	1.479	1.507

¹ Nøgletallet er for 2012-2014 opgjort efter tidligere regler, som ikke er sammenlignelige med nuværende. For 2015 er tallet vist pr. 1. januar 2016 efter nye regler.
Nøgletallet solvensdækning er undtaget fra kravet om revision, jf. bekendtgørelse nr. 937 af 27. juli 2016 om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser og dermed ikke revideret.

Ledelsens påtegning

Vi har dags dato aflagt årsrapporten for regnskabsåret 1. januar til 31. december 2016 for PensionDanmark Holding A/S.

Årsrapporten aflægges i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed.

Det er vores opfattelse, at koncernregnskabet og årsregnskabet giver et retvisende billede af koncernens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december

2016 samt af resultatet af koncernens og modervirksomhedens aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar til 31. december 2016. Samtidig er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen indeholder en retvisende redegørelse for udviklingen i koncernens og moderselskabets aktiviteter og økonomiske forhold samt en beskrivelse af væsentlige risici og usikkerhedsfaktorer, som selskabet står overfor.

Årsrapporten indstilles til generalforsamlingens godkendelse.

København, den 28. februar 2017

Direktion

Torben Möger Pedersen
Adm. direktør

Bestyrelse

Per Christensen
Formand

Niels Jørgen Hansen
Næstformand

Morten Andersen

Anne Broeng

John Dybart

Karsten Dybvad

Vagn Henriksen

Peter Engberg Jensen

Gert Rinaldo Jonassen

Kim Lind Larsen

Ellen K. Lykkegård

Tina Møller Madsen

Jørgen Juul Rasmussen

Lars Storr-Hansen

Jan Villadsen

Katia Østergaard

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til kapitalejerne i PensionDanmark Holding A/S

Konklusion

Vi har revideret koncernregnskabet og årsregnskabet for PensionDanmark Holding A/S for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2016, der omfatter resultatopgørelse, totalindkomstopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis, for såvel koncernen som selskabet. Koncernregnskabet og årsregnskabet udarbejdes efter Lov om finansiel virksomhed.

Det er vores opfattelse, at koncernregnskabet og årsregnskabet giver et retvisende billede af koncernens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2016 samt af resultatet af koncernens og modervirksomhedens aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2016 i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit "Revisors ansvar for revisionen af koncernregnskabet og årsregnskabet". Vi er uafhængige af koncernen i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Ledelsens ansvar for koncernregnskabet og årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et koncernregnskab og årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed.

Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et koncernregnskab og et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af koncernregnskabet og årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere koncernens og selskabets evne til at fortsætte driften; at oplyse om

forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde koncernregnskabet og årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere koncernen eller selskabet, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af koncernregnskabet og årsregnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om koncernregnskabet og årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformation kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som brugerne træffer på grundlag af koncernregnskabet og årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i koncernregnskabet og årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.

Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af koncernens og selskabets interne kontrol.

> Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.

Den uafhængige revisors revisionspåtegning *(fortsat)*

- › Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af koncernregnskabet og årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om koncernens og selskabets evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i koncernregnskabet og årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at koncernen og selskabet ikke længere kan fortsætte driften.
- › Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af koncernregnskabet og årsregnskabet, herunder noteoplysningerne, samt om koncernregnskabet og årsregnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.
- › Opnår vi tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for de finansielle oplysninger for virksomhederne eller forretningsaktiviteterne i koncernen til brug for at udtrykke en konklusion om koncernregnskabet. Vi er ansvarlige for at lede, føre tilsyn med og udføre koncernrevisionen. Vi er eneansvarlige for vores revisions konklusion.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Vi afgiver også en udtalelse til den øverste ledelse om, at vi har opfyldt relevante etiske krav vedrørende uafhængighed, og oplyser den om alle relationer og andre forhold, der med rimelighed kan tænkes at påvirke vores uafhængighed og, hvor dette er relevant, tilhørende sikkerhedsforanstaltninger.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om koncernregnskabet og årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af koncernregnskabet og årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med koncernregnskabet eller årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til Lov om finansiel virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med koncernregnskabet og årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i Lov om finansiel virksomhed. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Nøgletallet solvensdækning

Ledelsen er ansvarlig for nøgletallet solvensdækning, der fremgår af hoved- og nøgletaloversigten i note 27 i årsregnskabet.

Som anført i hoved- og nøgletaloversigten/note 27 er nøgletallet solvensdækning undtaget fra kravet om revision. Vores konklusion om årsregnskabet omfatter derfor ikke nøgletallet solvensdækning, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om dette nøgletal.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at overveje, om nøgletallet solvensdækning er væsentligt inkonsistent med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Hvis vi på dette grundlag konkluderer, at der er væsentlig fejlinformation i nøgletallet solvensdækning, skal vi rapportere herom. Vi har ingenting at rapportere i den forbindelse.

København, den 28. februar 2017

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
CVR-nr. 33 96 35 56

Jacques Peronard   Tenna Hauge Jørgensen
statsautoriseret revisor   statsautoriseret revisor

PensionDanmark Holding A/S
Langelinie Allé 43
DK-2100 København Ø
Telefon: +45 3374 8000
E-mail: info@pension.dk
Web: pensiondanmark.com

PensionDanmark